

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Facilis Et Succincta S.S. Canonum Doctrina

Pirhing, Ehrenreich

Dilingæ, 1690

Quæstio I. Procœmialis. De Varijs Juris Acceptionibus & Divisionibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61641](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61641)

QUÆSTIO I. PROOEMIALIS.

De Variis Juris Acceptionibus & Divisionibus.

1. **I**s nonnunquam idem dicit, quod justum: justum autem potest sumi dupliciter. Primò enim omne, quod legibus, & rectæ rationi conforme est, justum dicitur, aut legitimum; & justum, sive jus taliter acceptum non est objectum specialis virtutis, cum omnis virtus hanc cum legibus & recta ratione conformitatem observet. Secundò sumitur justum pro eo, quod alteri ex rigorosa justitiæ obligatione debetur, quo modo justum, est objectum specialis & rigorosæ justitiæ, quæ communiter definitur *constans, & perpetua voluntas jus suum* (sive justum, ac debitum ad æqualitatem) *cuique tribuendi.*

2. Accipitur nonnunquam jus prout idem est, ac potestas moralis sive facultas à legibus concessa de re aliqua libere disponendi. Juxta quam acceptionem dicitur venditor v. g. jus suum transferre in emptorem, hæres in jus testatoris succedere, Dominus jure suo uti &c. & juxta hanc acceptionem alius dicitur habere jus proprietatis, disponendi scil. in proprium commodum; alius habere jus Jurisdictionis, disponendi scil. in commodum subditorum: alius habere jus in re, sive reale, quod rem ita respicit, ut, ad quemcunque ea devenerit, semper

Compendium Pirhingianum.

transeat cum hoc onere, ut eam persequi possim, apud quemcunque existat, quale est jus Dominij directi, aut utilis, jus servitutis, jus pignoris &c. alius denique jus ad rem, sive personale, vi cujus non ipsam rem ex contractu v. g. vel quasi contractu mihi debitam &c. persequi possum, sed personam convenire, quæ mihi ad aliquid præstandum &c. est obligata.

3. Nonnunquam accipitur jus prout idem dicit, ac locus, ubi judicium exercetur, ita dicitur aliquis in jus vocari, in jus ambulare, in jure comparere &c. id est ad locum, vel in loco judicij &c. nonnunquam prout idem dicit ac ipsa Judicis sententia; sic dicitur litigantibus jus dictum, id est, sententia dicta, nonnunquam prout idem dicit, ac Juris scientia, quomodo sumitur, cum jus definitur *ars boni & aequi*, vel cum dicitur *Jurisprudencia esse, divinarum atque humanarum rerum notitia, justæ atque injustæ scientia*, id est, scientia, quæ docet, quid justum & injustum sit, quid ad divinum cultum & res sacras ac profanas, ad Reipublicæ ac hominum bonum spectat &c. Hæ autem & similes plures acceptiones, quamvis scitu utiles sint, ut ne ex varia juris acceptione confundatur aliquis, potissima tamen est, quæ vel maxime attenditur, juxta quam

A

4. Jus

4. Jus accipitur, prout idem dicit, ac lex, quæ est regula iusti; & juxta hanc acceptionem Jurisperiti aliud nunquam dicunt Jus naturale, aliud Jus Gentium, aliud Jus positivum. *Jus naturale* in genere quidem, & latè loquendo, prout hominibus cum bruti commune est, aliud non est, quàm ipse *instinctus* & *propensio natura sensitiva*, ad vita conservationem, ad speciei propagationem, & *media ad tales fines necessaria* &c. *inclinans*; quæ juris naturalis acceptio, *abusiva magis*, quàm propria est. Propriè ergo, prout soli naturæ rationali competit, *jus naturæ est*, *lumen illud rationis*, ab *Auctore naturæ homini* v. g. *inditum*, quo, *secluso omni alio præcepto positivo*, *discernit quadam agenda*, & *quadam omitenda* &c. Dicitur autem hoc jus naturale esse immutabile, & indispensabile, eò quòd illius obligatio non ex libera præcipientis voluntate, sed ex ipsa rei præceptæ, aut prohibitæ naturâ proveniat, quæ manens semper eadem, semper eandem bonitatem, aut malitiam retinet. Quòd si tamen materia illa, quæ jure naturali in certis circumstantijs prohibetur, mutatur, ratione alicujus circumstantiæ advenientis, aut subtractæ, vel immutatæ, vel quòd hic & nunc bono privato bonum commune, bono inferioris ordinis bonum superioris ordinis &c. præferendum sit &c. potest materia illa sub talibus circumstantijs non tam juris naturalis esse, quàm positivæ tantum prohibitionis à libera voluntate pendens, quæ per dispensationem licita fieri potest, vel etiam absque dispensatione esse licita; ita licèt jure naturæ

prohibeatur innocentem occidere, retinere alienum &c. potest tamen utrumque in certis casibus, in circumstantijs v. g. *extremæ necessitatis*, ad vitam propriam conservandam, ad justam defensionem &c. esse licitum.

Jus gentium, si rigidè illud accipere placeat, prout à jure naturali distinguitur, illud dicitur, *quod omnibus quidem hominibus*, aut *ferè omnibus commune*, & *proprium est*, ita tamen, ut non ex solo rationis instinctu ortum suum habeat, sed *humanis postmodum utilitatibus*, aut *necessitatibus ita exigentibus*, usu, ac *moribus omnium*, aut *ferè omnium gentium introductum est*, per modum legis præceptivæ, aut *saltem permissivæ*, quo jure introducta sunt bella, paces, fœdera, captivitates, servitutes &c. & contractus ferè omnes. Distinguunt tamen etiam aliqui inter jus Gentium, ita ut aliud dicant primarium cum ipsis hominibus ortum habens, & à DEO naturaliter mentibus inditum, aliud dicant secundarium, quod quidem ex ratione naturali proficiscitur, ita tamen, ut non solo naturæ lumine hominum mentibus sit inditum, sed ob varias necessitates, & utilitates sit introductum, & apud omnes ferè homines usu receptum: quia tamen prius membrum hujus divisionis cum jure naturali coincidit, hinc magna hujus divisionis utilitas non est.

Jus positivum denique dicitur illud, *quod liberâ DEI, vel hominis voluntate sancitum vel latum est*. Et hoc quidem aliud Divinum est, quod à DEO, vel Christo Homine DEO latum est; aliud humanum, quod proximè ab humana auctoritate conditum est. Divinum

num positivum aliud vetus, aliud Novum est. Vetus est, quod Deus in veteri testamento tulit, & triplicis generis præcepta continebat: Moralia scilicet: quæ ad mores componendos pertinebant, qualia sunt præcepta Decalogi: cæteræ omnia, quæ ad cæremonias & ritus Religionis, quæ debentur Deo cultus, honor & veneratio deferuntur, pertinebant: & Judicialia, quæ ad bonam Civilem Reipublicæ administrationem pertinebant, quibus humana Civium salus, pax & tranquillitas conservabatur. Novum est, quod Christus Homo DEUS in novo testamento condidit, & potissimum Fidei, Spei, Charitatis, & Sacramentorum præcepta continet. Jus humanum positivum subdividi solet, in Jus publicum, & privatum: Jus publicum dicitur illud, quod tractat de illis præcipue, quæ ad publicam utilitatem totius Communitatis spectant, & requiruntur, uti sunt publici Magistratus, & Sacra, Sacerdotes &c. Jus verò privatum dicitur, quod ad singulorum Civium privatam utilitatem principaliter refertur, quamvis accessorie, & ex consequente in publicam etiam utilitatem redundet, quales sunt leges de contractibus, de Judicijs &c. Utrumque hoc jus iterum subdividi potest in Canonicum, & Civile. *Canonicum est, uti illud ex Gregorio Tholosano & Lancellot. definitur, quod à summis Pontificibus Ecclesie Catholice traditum, constitutum, vel approbatum, actiones fidelium seu*

Christianorum proximè ad Divinum cultum, ad pacem, & justitiam Christianam, in populo Christiano conservandam, & augendam, ultimè verò ad finem æternæ beatitudinis dirigit. Jus Civile verò est, quod auctoritate Principis, vel Magistratus Secularis est conditum, ad Reipublicæ Civilis gubernationem, & temporalem pacem, ac salutem Civium conservandum, ut adeo differentia Juris Canonici à Civili non tantum ex parte causæ efficientis, sive ferentis leges (ratione cujus Jus illud etiam Pontificium dicitur, eò quod à Pontifice latum fuerit, aut in vim legis approbatum; Hoc verò Imperatorium, Cæsareum, Regium, Municipale &c. dicitur, ob diversam legislatoris leges has Civiles ferentis, vel in vim legis approbantis &c. auctoritatem) sed etiam ex parte finis, quem proximè diversa hæc jura intendunt, clarè habeatur; quam finis diversitatem satis etiam exprimit Panormit. in præmio Decretalium, dum dicit: Jus Civile intendere hominem dirigere in bonum commune, secundum quod congruit humanæ Societati civiliter viventi, cujusmodi vita consistit in legali Justitia, & Civili amicitia: Jus Canonicum verò intendere hominem dirigere ad bonum commune, secundum quod congruit humanæ societati, quatenus non solum civiliter vivit, sed secundum fidem, in DEUM intendendo, & vitam aliam expectando.

